VLOR vlaamse onderwijsraad

ADVIES

8 november 2023

Bouwen aan breed draagvlak voor nieuwe onderwijsdoelen in het basisonderwijs

Vlaamse Onderwijsraad
Koning Albert II-laan 37
BE-1030 Brussel

T +32 2 219 42 99

www.vlor.be
info@vlor.be

Wijs beleid door overleg

Advies op eigen initiatief

Uitgebracht door de Raad Basisonderwijs op 8 november 2023 met eenparigheid van stemmen

Voorbereiding: werkgroep Eindtermen basisonderwijs 6 oktober 2023 en 25 oktober 2023 onder voorzitterschap van Wendy Thomas

Dossierbeheerder: Katrien Persoons

Momenteel start de ontwikkeling van nieuwe onderwijsdoelen in het basisonderwijs. Dat gebeurt volgens een aanpak en afspraken die beschreven zijn in verschillende mededelingen aan de Vlaamse Regering.

Die aanpak en afspraken moeten transparant zijn en breed gedragen worden door alle belanghebbenden in onderwijs, zoals die vertegenwoordigd zijn in de Vlor. De Vlor heeft de voorbije jaren grondig denkwerk en voorstellen geleverd voor het ontwikkelen van nieuwe onderwijsdoelen in het basisonderwijs omdat onderwijsdoelen behoren tot de essentie waarover onderwijs gaat. De raad is tevreden dat nu al rekening gehouden werd met belangrijke punten uit eerdere adviezen.

Om tot een breed gedragen set van onderwijsdoelen in het basisonderwijs te komen, formuleert de raad aanbevelingen en aandachtspunten als reactie op het afsprakenkader. Die gaan over:

- te bereiken minimumdoelen Nederlands in het kleuteronderwijs
- percentage onderwijstijd aan Nederlands en wiskunde
- zestien sleutelcompetenties
- onderwijsdoelen buitengewoon basisonderwijs
- implementatie: timing en gedoogperiode

De raad vraagt om in de communicatie de terminologie uit het decreet te gebruiken: ontwikkelingsdoelen en eindtermen. Om naar het geheel te verwijzen, kan het begrip ‘onderwijsdoelen’ gebruikt worden.

De Vlor formuleert dit advies vanuit een grote betrokkenheid op de kwaliteit van (basis)onderwijs en de zorg voor een succesvolle ontwikkeling en implementatie van de onderwijsdoelen. De Vlor waardeert dat er tussentijdse terugkoppeling voorzien wordt naar alle onderwijspartners in de Vlor over hoe het ontwikkelproces verloopt. De raad dringt erop aan op het einde van het ontwikkeltraject via een adviesvraag zich te kunnen uitspreken over de nieuwe onderwijsdoelen voor het basisonderwijs. Dat is fundamenteel om tot een breed gedragen set van onderwijsdoelen te komen die stabiliteit biedt aan het onderwijsveld.

Inhoud

1 Aanleiding en opzet advies 3
Stem aan alle belanghebbenden 3
Gedeelde visie 3
Terminologie 4
2 Transparantie en draagvlak 4
2.1 Aansluiting bij belangrijke punten uit eerdere adviezen 4
2.2 Betrokkenheid van de Vlaamse Onderwijsraad 5
2.3 Heldere terminologie 5
3 Onderwijsdoelen Nederlands in het kleuteronderwijs 6
4 Percentage onderwijstijd voor wiskunde en Nederlands 8
5 Aan de slag met sleutelcompetenties 8
6 Onderwijsdoelen buitengewoon basisonderwijs 9
7 Implementatie 9
7.1 Timing 9
7.2 Gedoogperiode 10
Bronnen 11

1 Aanleiding en opzet advies

In de beleidsnota Onderwijs 2019-2024 kondigde de minister aan dat hij nieuwe eindtermen en ontwikkelingsdoelen in het basisonderwijs zal invoeren. Dat proces wordt momenteel opgestart volgens een aanpak en afspraken die beschreven zijn in verschillende mededelingen aan de Vlaamse Regering.[1] [2]

Stem aan alle belanghebbenden

De Vlaamse Onderwijsraad formuleert dit advies als reactie op deze mededelingen aan de Vlaamse Regering en biedt zo een stem aan alle belanghebbenden in onderwijs vooraleer de overkoepelende commissie en algemene ontwikkelcommissie voor het basisonderwijs van start gaan. De raad vindt het cruciaal dat de principes waarmee het ontwikkelwerk gebeurt breed gedragen worden door alle onderwijspartners.

Gedeelde visie

Dit advies bouwt verder op eerdere adviezen. De onderwijspartners in de Vlor hebben een gedeelde visie op wat er nodig is om tot een breed draagvlak voor onderwijsdoelen in het basisonderwijs te komen die kansen bieden om het basisonderwijs te versterken.[3] Om tot een gedragen set van onderwijsdoelen te komen, is het nodig:

- om de kernopdracht van het basisonderwijs centraal te stellen: de *brede basisvorming* voor alle kinderen;
- verder te bouwen op de sterktes van het basisonderwijs, zoals verwoord in de 'krachtlijnen voor een sterk basisonderwijs'.[4] Dat betekent dat ze het *ontwikkelingsgericht werken* in de basisschool ondersteunt vanuit een inhoudelijk doordachte opbouw en *geïntegreerde aanpak*.
- *voldoende tijd* te nemen voor de verschillende stappen: na de ontwikkeling van de onderwijsdoelen en de bijhorende leerplannen moet ook voldoende tijd zijn voor de voorbereiding van de klaspraktijk en een stapsgewijze, kwaliteitsvolle implementatie en borging;

---

[1] Mededeling aan de Vlaamse Regering (14 juli 2023). *Aanpak minimumdoelen basisonderwijs, eerste graad secundair onderwijs en zevende leerjaar secundair onderwijs.* VR 2023 1407 MED.0256/1TER
Mededeling aan de Vlaamse Regering (22 september 2023). *Samenstelling overkoepelende commissie, (algemene) ontwikkelcommissie(s) en valideringscommissie voor de ontwikkelingsdoelen en minimumdoelen van het basisonderwijs en minimumdoelen van de 1ste graad secundair onderwijs.* VR 2023 2209 MED.0333/1TER
Mededeling aan de Vlaamse Regering (29 september 2023). Minimumdoelen basisonderwijs – art.11bis-overleggen. VR 2023 2909 MED.0341/1TER

[2] Dat er nu een nieuwe aanpak voor het basisonderwijs is, hangt samen met het arrest van het Grondwettelijk Hof in juni 2022. Naar aanleiding van dit arrest zijn de eindtermen voor de tweede en derde graad secundair onderwijs ondertussen herwerkt en goedgekeurd. Nu kan er begonnen worden aan de herwerking van de eindtermen voor de eerste graad secundair onderwijs, voor het zevende jaar secundair onderwijs en komen er nieuwe onderwijsdoelen voor het basisonderwijs.

[3] Vlor, Raad Basisonderwijs. *Vorm geven aan nieuwe onderwijsdoelen voor het basisonderwijs. Advies over principes en aanbevelingen voor nieuwe eindtermen en ontwikkelingsdoelen in het gewoon basisonderwijs,* 10 juni 2020.
Vlor, Raad Basisonderwijs. *Knelpunten in de procedure voor nieuwe onderwijsdoelen basisonderwijs. Advies over de conceptnota "Eindtermen en ontwikkelingsdoelen basisonderwijs"*, 16 oktober 2020.

[4] Vlor, Raad Basisonderwijs. *Advies over de krachtlijnen voor een sterk basisonderwijs*, 16 september 2015.

- erover te waken dat *randvoorwaarden in en voor de scholen* aanwezig zijn. De invoering van nieuwe onderwijsdoelen moet gebeuren met minimale planlast, maximale begeleiding en randvoorwaarden om lerarenteams te professionaliseren.[5]

Terminologie

De raad houdt in dit advies rekening met de huidige decretale bepalingen en gebruikt de herkenbare termen uit het Decreet basisonderwijs, namelijk 'eindtermen' en 'ontwikkelingsdoelen':

- "Eindtermen voor het gewoon lager onderwijs zijn minimumdoelen die het Vlaams Parlement noodzakelijk en bereikbaar acht voor die leerlingenpopulatie. Met minimumdoelen wordt bedoeld: een minimum aan kennis, inzicht, vaardigheden en attitudes, bestemd voor die leerlingenpopulatie". (art. 44, §1, 2° Decreet basisonderwijs)
- "Ontwikkelingsdoelen voor het gewoon kleuteronderwijs zijn minimumdoelen die het Vlaams Parlement wenselijk acht voor die leerlingenpopulatie. Met minimumdoelen wordt bedoeld: een minimum aan kennis, inzicht, vaardigheden en attitudes, bestemd voor die leerlingenpopulatie". (art. 44, §1, 1° Decreet basisonderwijs)
- "Ontwikkelingsdoelen voor het buitengewoon basisonderwijs zijn doelen op het vlak van kennis, inzicht, vaardigheden en attitudes die het Vlaams Parlement wenselijk acht voor zoveel mogelijk leerlingen van een bepaalde leerlingenpopulatie." (art.44, §1, 3° Decreet basisonderwijs)

Om het geheel te vatten, gebruikt de raad de term 'onderwijsdoelen'.

2 Transparantie en draagvlak

De Vlor pleit voor maximale transparantie en een breed gedragen aanpak om tot een nieuwe set van onderwijsdoelen in het basisonderwijs te komen. Dat is nodig om deze fundamentele onderwijsverandering te doen slagen. Bovendien is de ontwikkeling van onderwijsdoelen maatschappelijk heel relevant. De doelen zijn een minimale inhoudelijke vertaling van wat recht op onderwijs in Vlaanderen betekent.[6]

2.1 Aansluiting bij belangrijke punten uit eerdere adviezen

De raad vindt het positief dat een aantal cruciale elementen uit de aanpak en het afsprakenkader voor het basisonderwijs aansluiten bij eerdere adviezen van de raad. Dat is noodzakelijk om tot breed gedragen onderwijsdoelen te komen.

Een belangrijk positief punt is dat er gewerkt zal worden met *één algemene ontwikkelcommissie* voor het basisonderwijs. Dat is een erkenning van de geïntegreerde aanpak in het basisonderwijs, waarbij het kind en zijn brede persoonlijkheidsontwikkeling centraal staan en de inhouden uit de verschillende leergebieden met elkaar verbonden zijn.[7]

---

[5] Zie p.4-5 van volgend advies: Vlor, Raad Basisonderwijs. *Vorm geven aan nieuwe onderwijsdoelen voor het basisonderwijs. Advies over principes en aanbevelingen voor nieuwe eindtermen en ontwikkelingsdoelen in het gewoon basisonderwijs.* 10 juni 2020.

[6] Vlor, Raad Basisonderwijs. *Vorm geven aan nieuwe onderwijsdoelen voor het basisonderwijs. Advies over principes en aanbevelingen voor nieuwe eindtermen en ontwikkelingsdoelen in het gewoon basisonderwijs.* 10 juni 2020, p.5

[7] Vlor, Raad Basisonderwijs. *Advies over de krachtlijnen voor een sterk basisonderwijs*, 16 september 2015.

Ook wordt er gestreefd naar een *heldere en toegankelijke (en dus sobere) formulering* van de onderwijsdoelen. Het afsprakenkader volgt het voorstel van de Vlor om te werken met een glossarium van (evalueerbare) werkwoorden als helder, eenduidig en eenvoudig alternatief voor een taxonomie.

Tot slot is het positief dat *alle eindtermen lager onderwijs te bereiken zijn op populatieniveau*. De Vlor is tevreden dat er geen nieuwe hiërarchie tussen de onderwijsdoelen in het basisonderwijs ontstaat via de introductie van basisgeletterdheid.[8] Dat concept past helemaal niet in het basisonderwijs. Alles wat in de vernieuwde eindtermen staat, moet 'basis' zijn. Basisscholen willen voor alle leerlingen het maximale bereiken. De raad vreest dat het invoeren van basisgeletterdheid zou leiden tot dalende leerresultaten.[9]

2.2 Betrokkenheid van de Vlaamse Onderwijsraad

Onderwijsdoelen behoren tot de essentie van waar onderwijs over gaat. Ze spelen een cruciale rol in de kwaliteitsdriehoek school – onderwijsinspectie – pedagogische begeleiding. Het is dan ook wezenlijk dat zij gedragen worden door alle belanghebbenden in onderwijs. Aangezien zij vertegenwoordigd zijn in de Vlor, moet de raad advies kunnen uitbrengen bij sleutelmomenten om tot nieuwe onderwijsdoelen in het basisonderwijs te komen. Zo kunnen we bijdragen aan een succesvolle ontwikkeling en implementatie van deze onderwijsdoelen.

De betrokkenheid van de raad begint met het bieden van maximale transparantie naar alle onderwijspartners in de raad. Dat gebeurde alvast bij de *start van het traject*. Het kabinet gaf op 6 september 2023 op vraag van de raad een toelichting bij de aanpak en het afsprakenkader en antwoordde op een aantal vragen. Het is positief dat ook *tijdens het ontwikkelproces* tussentijdse terugkoppeling voorzien wordt naar alle onderwijspartners in de raad. Die terugkoppeling moet zicht geven op hoe het proces verloopt.

Op het *einde van het ontwikkeltraject* verwacht de Vlor een adviesvraag over de ontwikkelde onderwijsdoelen voor het basisonderwijs, zodat alle onderwijspartners zich erover kunnen uitspreken. Dat is essentieel om tot een breed gedragen set van onderwijsdoelen te komen die stabiliteit biedt aan het onderwijsveld.

2.3 Heldere terminologie

In de mededelingen aan de Vlaamse Regering en in het Decreet basisonderwijs wordt op verschillende manieren naar de onderwijsdoelen in het basisonderwijs verwezen: eindtermen, te bereiken minimumdoelen, na te streven minimumdoelen, ontwikkelingsdoelen.

Om tot transparantie en gedragenheid te komen, is klare taal en heldere terminologie voor alle onderwijsbetrokkenen belangrijk. De Vlor vraagt daarom om de terminologie uit het decreet te gebruiken, namelijk 'eindtermen' en 'ontwikkelingsdoelen', en zorgvuldig te communiceren naar

[8] Decreet basisonderwijs, art.44, §1. 2°

[9] Voor een uitgebreide argumentatie van dit standpunt, verwijzen we: Vlor, Raad Basisonderwijs. *Vorm geven aan nieuwe onderwijsdoelen voor het basisonderwijs. Advies over principes en aanbevelingen voor nieuwe eindtermen en ontwikkelingsdoelen in het gewoon basisonderwijs.* 10 juni 2020, p.9-10.

het onderwijsveld en ouders. Om naar het geheel te verwijzen, is het begrip 'onderwijsdoelen' gekend.[10]

3 Onderwijsdoelen Nederlands in het kleuteronderwijs

De minister wil dat er in het kleuteronderwijs voor het leergebied Nederlands '*te bereiken minimumdoelen voor woordenschat en luistervaardigheden'* komen, naast 'na te streven minimumdoelen'. Dat maakt deel uit van het afsprakenkader voor het ontwikkelproces.

Dat houdt in dat er voor scholen een resultaatsverbintenis komt voor de doelen voor woordenschat en luistervaardigheden. Op die manier wil de minister de lat voor het kleuteronderwijs hoger leggen. Momenteel werkt het kleuteronderwijs met één set van ontwikkelingsdoelen. Ook die doelen zijn niet vrijblijvend: er is een inspanningsverplichting.

De Vlor is het ermee eens dat het curriculum in het kleuteronderwijs versterkt moet worden en dat de huidige ontwikkelingsdoelen aan herziening toe zijn.[11] Daarbij is aandacht nodig voor de vroege taalverwerving en taalvaardigheid Nederlands bij jonge kinderen. De taalontwikkeling van Nederlands als onderwijstaal speelt een cruciale rol voor de verdere schoolloopbaan van kinderen.

Maar het is cruciaal om in het kleuteronderwijs te blijven werken met na te streven ontwikkelingsdoelen. Hiervoor zijn verschillende redenen:

- Een wijziging van het statuut van de doelen zal het niveau van het kleuteronderwijs niet verhogen, integendeel. Het zet een *onwenselijke rem op het ambitieniveau* omdat de doelen zo geformuleerd moeten worden dat ze bereikbaar en dus haalbaar moeten zijn voor de hele populatie van kleuters. Schoolteams stellen dagelijks vast dat individuele verschillen tussen kleuters op het einde van de kleuterschool vrij groot kunnen zijn. Veel factoren spelen een rol: de maand waarin ze geboren zijn (begin of einde van het jaar), de thuiscontext, ... Ook uit wetenschappelijke studies weten we dat taalverwerving van jonge kinderen grillig verloopt. Er zijn geen subfasen waarin bepaalde inhouden gekend zijn op een bepaalde leeftijd. In deze levensfase is er integendeel veel verschil tussen kinderen, afhankelijk van zowel kenmerken bij het kind als de omgeving.[12] In tegenstelling tot te bereiken minimumdoelen, kunnen rijke na te streven ontwikkelingsdoelen de ambitie voor alle kleuters hoog zetten. Scholen hebben een inspanningsverplichting, met als basisprincipe het geloof in kinderen vanuit een pedagogisch optimisme en sterkteperspectief. Die ontwikkelingsdoelen maken integraal deel uit van een leerlijn van 2,5 tot 12 jaar met te bereiken doelen op het einde van de basisschool. Deze

[10] https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/onderwijspersoneel/van-basis-tot-volwassenenonderwijs/lespraktijk/onderwijsdoelen-en-leerplannen/onderwijsdoelen

[11] Vlaamse Onderwijsraad, Raad Basisonderwijs. *Vorm geven aan nieuwe onderwijsdoelen voor het basisonderwijs. Advies over principes en aanbevelingen voor nieuwe eindtermen en ontwikkelingsdoelen in het gewoon basisonderwijs,* 10 juni 2020

[12] Trioen, M., Taelman, H., Schraeyen, K., Geudens, A., Missinne, L., Casteleyn, J., Simons, M., Smits, T.F.H. (2021). *De schijnwerper op taal. Taalintegratie voor leerlingen die daar extra nood aan hebben*. Universiteit Antwerpen.
Kennisrotonde. (2022). *Wat is het effect van de geboortemaand op het behalen van de onderwijsdoelen en de kans op zittenblijven?* (KR.1434) Den Haag: Kennisrotonde
Loman, F., Vandommele, G., Vandoninck, S., Koch, E., & Van den Branden, K. (2021). *Taalscreening bij aanvang van het leerplichtonderwijs: Wetenschappelijk Eindrapport.* Leuven: Centrum voor Taal en Onderwijs.

ontwikkelingsgerichte werking van het basisonderwijs is een krachtlijn voor een sterk basisonderwijs die de Vlor behouden wil zien.[13]

- Indien met twee verschillende soorten doelen in het kleuteronderwijs gewerkt wordt, neemt de *complexiteit bij beslissingen in de overgang van kleuter- naar lager onderwijs* onnodig toe. De klassenraad heeft nu al de autonomie om in te grijpen wanneer leerlingen op het einde van de kleuterschool het Nederlands onvoldoende beheersen.[14] Het huidige onderscheid tussen enerzijds eindtermen, die te bereiken zijn op het einde van het basisonderwijs en anderzijds ontwikkelingsdoelen in het kleuteronderwijs, die na te streven zijn, is zeer helder, zowel voor schoolteams als voor ouders.
- Een verandering van het statuut van de doelen is *geen doeltreffende manier om in het kleuteronderwijs een meer gelijkgerichte focus tussen scholen te realiseren*. In de Onderwijsspiegel vergelijkt de onderwijsinspectie de resultaten voor de lagere afdeling en de kleuterafdeling. Daaruit blijkt dat een groter percentage van de kleuterafdelingen voldoet aan de verwachting wat betreft leereffecten, effectieve feedback en afstemming van het aanbod op het gevalideerd doelenkader.[15] De onderwijsinspectie raadt vooral aan dat scholen beleidsmatig meer nadenken over een visie op kleuteronderwijs en de samenhang met het lager onderwijs.[16]
- Het invoeren van te bereiken doelen in het kleuteronderwijs zou een ingrijpende verandering voor het kleuteronderwijs betekenen, die vraagt om een *aanpassing van het kaderdecreet onderwijsdoelen*. Dat kan niet zonder een grondig debat en een breed gedragen visie op het doel en de functie van het kleuteronderwijs. De strategische verkenning die op vraag van de Vlor gebeurde, kan daar voeding aan geven.[17] De Vlor bereidt momenteel ook een advies hierover voor.

Tot slot wijst de Vlor erop dat door binnen het leergebied Nederlands te werken met zowel na te streven als 'te bereiken minimumdoelen' - specifiek voor luistervaardigheden en woordenschat - er *mogelijk een vorm van hiërarchie in de set onderwijsdoelen voor Nederlands* sluipt. Dat kan leiden tot een te eenzijdige aanpak in de klas die de kwaliteit van het taalonderwijs Nederlands niet ten goede komt.[18]

Als alternatief pleit de raad voor een ambitieuze set aan ontwikkelingsdoelen met een *inspanningsverplichting* voor scholen, rekening houdend met recente wetenschappelijke inzichten over het leer- en ontwikkelingsproces van het jonge kind. Om echt het verschil te kunnen maken, moeten die doelen ondersteund worden door beleidsinitiatieven die inzetten op de *noodzakelijke*

---

[13] Vlor, Raad Basisonderwijs. *Advies over de krachtlijnen voor een sterk basisonderwijs*, 16 september 2015.

[14] Zie Decreet basisonderwijs, art. 13/1 §2. Om toegelaten te worden tot het lager onderwijs moet er sprake zijn van een gunstig advies van de klassenraad. "Dit advies behelst de mate waarin de leerling het Nederlands voldoende beheerst om het gewoon lager onderwijs te kunnen starten. Bij ongunstig advies van de klassenraad (...) wordt de leerling tot het gewoon lager onderwijs toegelaten mits alsnog een taalintegratietraject conform artikel 11quater te doorlopen".

[15] Onderwijsspiegel. Jaarlijks rapport van de onderwijsinspectie (2023), p.27: "Als we de resultaten voor de lagere afdeling en de kleuterafdeling vergelijken, zien we dat in de lagere afdeling de leereffecten, de effectieve feedback en de afstemming van het aanbod op het gevalideerd doelenkader in respectievelijk 70 %, 64 % en 76,9 % van de onderzoeken voldoen aan de verwachting, tegenover in 84,2 %, 76,3 % en 84,9 % van de kleuterafdelingen. Verder stellen we geen grote verschillen vast tussen de kleuter- en de lagere afdeling."

[16] Onderwijsspiegel. Jaarlijks rapport van de onderwijsinspectie (2023),p. 107

[17] Vlor (2023). *De toekomst van het onderwijs aan jonge kinderen. Een strategische verkenning.* Politeia: Brussel.

[18] Trioen, M., Taelman, H., Schraeyen, K., Geudens, A., Missinne, L., Casteleyn, J., Simons, M., Smits, T.F.H. (2021). *De schijnwerper op taal. Taalintegratie voor leerlingen die daar extra nood aan hebben*. Universiteit Antwerpen.

randvoorwaarden om tot kwaliteitsvol taalonderwijs in het Nederlands te komen. Zo blijft het potentieel van kwaliteitsvolle interacties nog te vaak onderbenut, terwijl die van cruciaal belang zijn om een krachtige taalleeromgeving te kunnen aanbieden.[19] Investeren in een betere omkadering (o.a. voor kleinere groepen en meer individuele ondersteuning) en tijd en ruimte in de opdracht van leraren voor professionele ontwikkeling zijn twee belangrijke hefbomen om het taalonderwijs te versterken.[20] De raad erkent dat hiertoe deze legislatuur initiatieven zijn genomen, maar die blijven onvoldoende.

4 Percentage onderwijstijd voor wiskunde en Nederlands

Het afsprakenkader bevat volgende bepaling: "Van de totale onderwijstijd die nodig is om de minimumdoelen te bereiken in het lager onderwijs moeten de overkoepelende commissie en de algemene ontwikkelcommissie de minimumdoelen Nederlands en wiskunde zo omschrijven dat er minimum 50% van de onderwijstijd nodig is voor Nederlands en wiskunde, in betrokken leergebieden en/of in andere leergebieden."[21]

De raad ondersteunt dit principe als werkwijze voor de ontwikkelcommissie en vindt het essentieel dat deze onderwijstijd aan Nederlands en wiskunde *ook in andere leergebieden* bereikt kan worden. Het is positief dat de mededeling dit zo ook expliciteert.

De raad wijst ook op een logisch gevolg van die bepaling. Als er meer onderwijstijd moet gaan naar de eindtermen Nederlands en wiskunde, betekent dit dat er *minder ruimte* is voor de invulling van andere sleutelcompetenties en dat mogelijks niet alle inhouden uit de huidige eindtermen behouden kunnen blijven. Dat maakt de opdracht van de algemene en overkoepelende ontwikkelcommissie zo cruciaal (zie 5). In geen geval mag de lijst overladen zijn. Het gaat om essentiële doelen die ruimte moeten laten voor de realisatie van het eigen pedagogisch project. Ze moeten ook haalbaar zijn voor leerlingen: zij moeten binnen het kader van de eindtermen voldoende oefentijd hebben.

Tot slot moet de volledige set van onderwijsdoelen de kernopdracht van het basisonderwijs, namelijk de brede basisvorming, weerspiegelen. De bepaling rond Nederlands en wiskunde mag *niet leiden tot een inhoudelijke versmalling*.

5 Aan de slag met sleutelcompetenties

De eindtermen en ontwikkelingsdoelen vertrekken van de zestien sleutelcompetenties, die zijn ingeschreven in het kaderdecreet onderwijsdoelen.

De Vlor blijft bezorgd over deze keuze: de zestien sleutelcompetenties zijn geen goede weergave van wat essentieel is in het basisonderwijs.[22]

---

[19] Zie o.m. Peleman, B., Vandenbroeck, M. & Van Avermaet, P. (2019). De overgang naar de kleuterschool voor kinderen uit gezinnen in armoede. Gent: Vakgroep Sociaal Werk en Sociale Pedagogiek – Steunpunt Diversiteit en Leren, UGent.

[20] Vlor, Raad Basisonderwijs. *Langetermijnbeleid rond de taalscreening bij kleuters.* 10 mei 2023.

[21] Mededeling aan de Vlaamse Regering (14 juli 2023). *Aanpak minimumdoelen basisonderwijs, eerste graad secundair onderwijs en zevende leerjaar secundair onderwijs.* VR 2023 1407 MED.0256/1TER, p.3.

[22] Vlor, Raad Basisonderwijs. *Vorm geven aan nieuwe onderwijsdoelen voor het basisonderwijs. Advies over principes en aanbevelingen voor nieuwe eindtermen en ontwikkelingsdoelen in het gewoon basisonderwijs.* 10 juni 2020, p.10.

De algemene en overkoepelende ontwikkelcommissie moeten de *verhouding en samenhang* tussen de sleutelcompetenties bekijken met de kernopdracht van het basisonderwijs voor ogen. Ze moeten ook de *haalbaarheid* van het totale pakket bewaken. Het is belangrijk en noodzakelijk dat het afsprakenkader de mogelijkheid voorziet om voor bepaalde sleutelcompetenties geen afzonderlijke onderwijsdoelen te ontwikkelen, maar te verwijzen naar de onderwijsdoelen van inhoudelijk verwante sleutelcompetenties. *In geen geval mag de lijst onderwijsdoelen overladen worden.* Het is daarom belangrijk om zorgvuldig om te gaan met de verwachtingen van de samenleving naar het basisonderwijs. De inhoud van de brede basisvorming is bovendien relatief stabiel.

Het behoort tot de taak van de algemene en overkoepelende ontwikkelcommissie om vanuit de zestien sleutelcompetenties na te gaan wat het minimum is en de verdere werkwijze met clusters te bepalen vanuit inhoudelijke zinvolle domeinen met voortdurend oog voor het geheel.[23]

De Vlor herhaalt dat hij op het einde van het ontwikkelproces zich via een adviesvraag wil uitspreken over de nieuwe set onderwijsdoelen in het basisonderwijs, zodat het perspectief van alle onderwijspartners meegenomen kan worden (zie 2.2). Dat zorgt voor draagvlak en draagt bij tot minder debat achteraf en stabiliteit in het onderwijsveld.

6 Onderwijsdoelen buitengewoon basisonderwijs

De Vlor herhaalt zijn aanbeveling om de onderwijsdoelen in het buitengewoon basisonderwijs in één beweging te ontwikkelen met die van het gewoon basisonderwijs. De Vlor pleit er daarom voor om bij de ontwikkeling van onderwijsdoelen voor het basisonderwijs steeds het perspectief van het buitengewoon onderwijs en van de leerlingen met specifieke noden in het gewoon onderwijs in overweging te nemen. [24]

7 Implementatie

De mededeling aan de Vlaamse Regering stelt als implementatiedatum voor de nieuwe onderwijsdoelen in het basisonderwijs 1 september 2025 voorop en voorziet een gedoogperiode van drie jaar.

7.1 Timing

De raad vraagt van de overheid een *duidelijk tijdspad* waarin de stappen van het ontwikkelproces (overkoepelende commissie, algemene ontwikkelcommissie, valideringscommissie, legistiek traject) gekoppeld worden aan realistische deadlines. Het delen van dit tijdspad met alle partners in de Vlor vergroot de transparantie en is ook nodig om de betrokkenheid van de Vlor (tussentijdse terugkoppeling, advies op onderwijsdoelen) te kunnen inplannen (zie 2).

---

[23] Vlaamse Onderwijsraad, Raad Basisonderwijs. *Vorm geven aan nieuwe onderwijsdoelen voor het basisonderwijs. Advies over principes en aanbevelingen voor nieuwe eindtermen en ontwikkelingsdoelen in het gewoon basisonderwijs,* 10 juni 2020, p.8 en p.10.

[24] Vlor, Algemene Raad. *Onderwijsdoelen voor lerenden met specifieke noden*, 24 september 2020.
Vlor, Raad Basisonderwijs. *Knelpunten in de procedure voor nieuwe onderwijsdoelen basisonderwijs. Advies over de conceptnota "Eindtermen en ontwikkelingsdoelen basisonderwijs"*, 16 oktober 2020.

Als de nieuwe onderwijsdoelen voor het basisonderwijs *deze legislatuur* niet goedgekeurd zouden worden, ondanks het engagement van alle partners om hiervoor te gaan, dan impliceert dit dat 1 september 2025 niet de implementatiedatum kan zijn. Er moet voldoende ruimte zijn voor de ontwikkeling van leerplannen en voor leraren om hun klaspraktijk voor te bereiden.

7.2 Gedoogperiode

De raad herhaalt het belang van een gedoogperiode van *drie tot vijf schooljaren*, die ingaat na goedkeuring van de leerplannen. De gedoogperiode moet immers rekening houden met de realiteit in de basisscholen. De nieuwe onderwijsdoelen gelden voor negen jaar basisonderwijs en voor alle inhouden. De implementatie moet zorgvuldig en stapsgewijs kunnen gebeuren en rekening houden met de schoolcontext en -populatie. Het vraagt overleg tussen leraren en bijkomende mogelijkheden tot vorming en begeleiding.

Katrien Persoons
secretaris Raad Basisonderwijs

Anne Verhoeven
voorzitter Raad Basisonderwijs

Bronnen

Beleidsnota onderwijs 2019-2024.

Decreet basisonderwijs.

Kennisrotonde. (2022). *Wat is het effect van de geboortemaand op het behalen van de onderwijsdoelen en de kans op zittenblijven?* (KR.1434) Den Haag: Kennisrotonde

Loman, F., Vandommele, G., Vandoninck, S., Koch, E., & Van den Branden, K. (2021). *Taalscreening bij aanvang van het leerplichtonderwijs: Wetenschappelijk Eindrapport.* Leuven: Centrum voor Taal en Onderwijs.

Mededeling aan de Vlaamse Regering (14 juli 2023). *Aanpak minimumdoelen basisonderwijs, eerste graad secundair onderwijs en zevende leerjaar secundair onderwijs.* VR 2023 1407 MED.0256/1TER.

Mededeling aan de Vlaamse Regering (22 september 2023). *Samenstelling overkoepelende commissie, (algemene) ontwikkelcommissie(s) en valideringscommissie voor de ontwikkelingsdoelen en minimumdoelen van het basisonderwijs en minimumdoelen van de 1ste graad secundair onderwijs.* VR 2023 2209 MED.0333/1TER.

Mededeling aan de Vlaamse Regering (29 september 2023). *Minimumdoelen basisonderwijs – art.11bis-overleggen.* VR 2023 2909 MED.0341/1TER.

Onderwijsinspectie (2023). *Onderwijsspiegel. Jaarlijks rapport van de onderwijsinspectie.*

Peleman, B., Vandenbroeck, M. & Van Avermaet, P. (2019). *De overgang naar de kleuterschool voor kinderen uit gezinnen in armoede.* Gent: Vakgroep Sociaal Werk en Sociale Pedagogiek – Steunpunt Diversiteit en Leren, UGent.

Trioen, M., Taelman, H., Schraeyen, K., Geudens, A., Missinne, L., Casteleyn, J., Simons, M., Smits, T.F.H. (2021). *De schijnwerper op taal. Taalintegratie voor leerlingen die daar extra nood aan hebben*. Universiteit Antwerpen.

Vlor, Raad Basisonderwijs. *Advies over de krachtlijnen voor een sterk basisonderwijs*, 16 september 2015.

Vlor, Raad Basisonderwijs. *Vorm geven aan nieuwe onderwijsdoelen voor het basisonderwijs. Advies over principes en aanbevelingen voor nieuwe eindtermen en ontwikkelingsdoelen in het gewoon basisonderwijs,* 10 juni 2020.

Vlor, Algemene Raad. *Onderwijsdoelen voor lerenden met specifieke noden*, 24 september 2020.

Vlor, Raad Basisonderwijs. *Knelpunten in de procedure voor nieuwe onderwijsdoelen basisonderwijs. Advies over de conceptnota "Eindtermen en ontwikkelingsdoelen basisonderwijs"*, 16 oktober 2020.

Vlor (2015). *De basisschool als fundament voor ontwikkelen en leren. Een strategische verkenning over de missie en de troeven van het basisonderwijs in Vlaanderen.* Leuven/ Den Haag: Acco.

Vlor (2020). *Verslag van het seminarie Eindtermen: omzien en vooruitkijken. Deel 3: Modernisering van de eindtermen en ontwikkelingsdoelen in het basisonderwijs.*

Vlor (2023). *De toekomst van het onderwijs aan jonge kinderen. Een strategische verkenning.* Brussel: Politeia.